

Josef Jiří **Kolár** (9. 2. 1812 Praha – 31. 1. 1896 Praha)

Český divadelník (především herec), **spisovatel** a překladatel.

Vlastním jménem Josef Kolář, příjmení si upravil na Kolár a druhé křestní jméno si přidal z obdivu k britskému romantickému básníku Georgi Gordonu Byronovi.

Josef Jiří Kolár se narodil v rodině obchodníka na Starém Městě pražském. V r. 1832 završil svá gymnasiální studia. V letech 1832 – 1836 pracoval jako **vychovatel** v uherské šlechtické rodině a v rámci svého působení hodně cestoval (Habsburská říše, německé státy, Francie, Turecko). Postupně se naučil řadu jazyků a získal neformální, ovšem rozsáhlé **vzdělání**; zajímal se také o okultní nauky.

Po návratu do Prahy Kolár hrál ochotnický **divadlo**: od r. 1837 česky i německy ve **Stavovském divadle**, kde se r. 1842 profesionalizoval. V r. 1843 se oženil se známou herečkou Annou Manetínskou (1817 – 1882); jejich dcera Augusta (1846 – 1878) byla koncertní klavíristkou. Kolára oceňovali jako hereckého představitele výrazných, dominantních osobností – a sám takovou byl. Postavy ztvárňoval romanticky nadneseným, ale působivým stylem, jenž spojoval výrazná gesta s patetickou dikcí. Zásadní měrou se jako režisér, herec i překladatel zasloužil o to, že na českých jevištích zdomácněl William Shakespeare.

Kolár jako divadelník i literát vyznával **romantický umělecký ideál** výjimečné bytosti, která vzdoruje okolnímu světu i společnosti, a tím je usvědčuje z malosti a omezenosti. Vytvořil **český program evropsky velkolepého divadla** velkých činů i emocí.

Kolár byl otevřeným obhájcem jazykově české kultury a náležel k radikálním účastníkům **revoluce r. 1848 v Praze**. Po politicky vynuceném odchodu Josefa Kajetána Tyla z Prahy (1851) byl řadu let **hlavní osobností** pražského – a vlastně i českého – **divadelního života**.

Když r. 1862 vzniklo v Praze **Prozatímní divadlo** pro jazykově česká představení, Kolár tam působil jako herec, režisér a dramaturg od počátku až – s dvouletou pauzou – do r. 1873; v letech 1881 – 1882 ještě krátce hrál a režíroval v **Národním divadle**.

Překládal divadelní hry Williama Shakespeara, Johanna Wolfganga von Goetha a Friedricha Schillera.

Ve své vlastní **literární tvorbě** se Kolár pohyboval na pomezí literárního romantismu a triviální literatury; často sahal do historie, přičemž mezi jeho oblíbená období náležela rudolfínská doba.

Jako autor Kolár preferoval **historickou tematiku**, ale s dějinnými reáliemi nakládal – podle převažujících zvyklostí romantismu – dosti volně. Šlo mu o **sugestivní dojem** dosahovaný efektní akcí s bohatými prvky tajemna, iracionálna, fantastiky, hororu a grotesknosti – ale to vše na úkor vnitřní logiky příběhu i psychologické hloubky charakterů. Proto také jeho díla s nástupem realismu ztratila na čtenářské i divácké atraktivnosti, byť některá z nich výběrově vzbuzovala zájem ještě v kulturní éře konce století. Kolárova prozaická tvorba ovšem předznamenává např. romaneta Jakuba Arbesa (žil 1840 – 1914) a vlastně předchází i dnešní módní vlnu historické fantasy.

Některá díla:

Divadelní hry – historické tragédie **Monika** (prapremiéra 1846, knižně 1847; z Třicetileté války), **Magelóna** (1852; z rudolfínské doby), **Žižkova smrt** (prapremiéra 1850, knižně 1851; z Husitské revoluce), **Pražský žid** (prapremiéra 1871, knižně 1872; z doby pobělohorských represí; v jazykové úpravě Vladislava Vančury z 1937 byla hra uváděna na jevišti jako jediné Kolárovo drama i ve 20. století);

Dobrodružný fantaskní román Pekla zplozenci (1853; z rudolfínské doby – především z prostředí alchymistů; aktualizační úpravu včetně částečné změny děje provedl v 1940 Jiří Karásek ze Lvovic).

<https://www.fdb.cz/lidi-filmografie-profesni/413413-josef-jiri-kolar.html>